

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΟΣΑΤΥΡΙΚΗ

ΕΥΧΑΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΠΑΗΡΕΤΑ ΜΟΝΟΝ 'Εν Ἀθήναις φρ. 13—'Εν δε ταῖς ἑπαρ. φρ. 16—'Εν τῷ ἔξωτ. φρ. 22.

Β. ΓΑΒΡΙΗΛΙΔΗΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ.

ΚΡΑΤΟΣ ΚΑΙ ΕΘΝΟΣ.

Μεταξύ τόσων ἀρχαίων φιλοσόφων ἦτο καὶ εἷς ὅστις ἐλέγετο 'Επικούρος' σκοπὸς τοῦ βίου κατ' αὐτὸν ἦτο ἡ ἡδονή. «Φίγετε, πίετε, αὔριον γὰρ ἀποθανεῖτε» τὸ σύστημά του ὠνομάσθη 'Επικουρισμός. Μὲ τὸ σύστημα αὐτὸ οἱ 'Επικούροι ἱατροὶ δὲν ἔχουν τίποτε κοινόν, ἐκτὸς ὅτι ὅλοι μετὰ πεποιθήσεως δύνανται νὰ λέγωσι πρὸς τοὺς πελάτας αὐτῶν τὸ αὔριον γὰρ ἀποθανεῖτε. Κοινὸν ὅμως μετὰ τὴν φιλοσοφίαν αὐτὴν ἔχει τὸ Κράτος μας, τὸ ὁποῖον εἶναι ἐπικουρείον, χωρὶς νὰ εἶναι πρὸς οὐδὲν καὶ δι' οὐδὲν ἐπικουρίον.

***

'Εννοοῦμεν ἄτομα ζῶντα ἐπικουρείως μετὰ μουσικὴν, μετὰ γέλωτας, μετὰ ἔρωτας, μετὰ ὄψα καὶ μετὰ ἄνθη. Τί εἶναι ἡ ζωὴ δι' αὐτοὺς; Σοκολάτα· τὴν ῥοφᾷ βραστήν; καίεσαι· τὴν χλιαίνει; εὐφραίνεισαι. Τίποτε λοιπὸν βραστὸν, τίποτε κατὸν· τὸ καθῆκον, ἡ τιμὴ, αἱ ιδέαι, ἡ ὑποχρέωσις, ἡ φιλοπατρία, ἡ φιλανθρωπία, ὅλα αὐτὰ εἶναι πράγματα τὰ ὁποῖα βράζουν, κοχλάζουν· φύσηξέ τα ὀλίγον, κρύνουν; καλῶς· δὲν κρύνουν; πέτα τα. Πλατωνικὸς ἔρωξ! εἶναι ἀνάγκη νὰ τὸν ῥοφήσῃς ἀμέσως ἀπνευστί, διὰ νὰ αἰσθανθῇ καῦμα εἰς τὴν γλῶσσάν σου, πόνον εἰς τὴν καρδίαν; Μπᾶ! ἄφες τὸν νὰ κρῶσῃ καὶ ἔπειτα ἔλα εἰς διαπραγματεύσεις μαζὺ του. Κύριε πλατωνικέ, ἐννοῶ νὰ σὲ αἰσθητοποιήσω· εἶσαι πολὺ ἄερας καὶ ὀλίγον βλάξ, θέλω νὰ σὲ συμπυκνώσω· τόσον τοῦλάχιστον, ὅσον νὰ δυνηθῶ νὰ σὲ περιλάβω εἰς τὰς ἀγκάλας μου. Δὲν θέλει; Γύρνα του τῆς πλάταις.

***

Αὐτὸ λέγεται ἐπικουρείως ζῆν—τὰ ἄτομα. Εἶναι τρόπος τοῦ ζῆν καὶ τὸν ἐννοοῦμεν. Ὁ δυνάμενος δύνανται νὰ τὸ μετέρχηται. Κινδυνεύει ὁ τοιοῦτος νὰ παρασταθῇ ὑπὸ τῆς πλαστικῆς ὀλίγον χοῖρος, ἀλλὰ τίς διεφιλονεῖχσέ ποτε τὴν χρηστοθήειαν τῶν χοίρων; Ὁχι βεβαίως ὁ κ. Μιστριώτης

εἰς τὰς σημειώσεις του εἰς τὴν 'Ἀντιγόνην, οὔτε ὁ κ. Παχὺς εἰς τὸ πρὸς τοὺς 'Ἀρτινοὺς πρόγραμμά του.

***

'Εννοοῦμεν ἀκόμα τὸν ἐπικουρισμὸν ὅταν καταλαμβάνῃ ὄχι πλέον ἄτομα, ἀλλὰ ἔθνη. Τί εἶναι τὸ 'Εθνος εἰμὴ συλλογὴ ἀτόμων; Ὑποθέσατε ἓνα Παῦλον ἢ ἓνα Γεώργιον ἀνάγοντα τὸ Βασίλειον τῆς κοιλίας του εἰς βωμὸν καὶ θύοντα εἰς αὐτὴν καὶ τὰς ἡμέρας του καὶ τὰς νύκτας του. Κοιλία μου, ἐφ' ᾧ πάρει; τὴν ἐρωτᾷ καθ' ἐκάστην πρᾶξιν ἐνῶ θωπεύει τὸν θησαυρὸν του. Καὶ ἄλλην ἀπάντησιν δὲν λαμβάνει, δὲν δύναται νὰ λάβῃ ἢ ὅτι ὁ Λούκουλλος καὶ ἡ Μεσσαλίνα, ὁ Δὸν Ζουάν καὶ ὁ Καῖσαρ Βοργίας ἦσαν λαμπροὶ ἄνθρωποι. Ἄν ἀκολουθήσω τὰ βήματά των, ἡ ἱστορία, εἶναι ἀληθής; δὲν θὰ ὁμιλήσῃ περὶ ἐμοῦ· ἀλλὰ εἰς ποῖον ἔδωκε ζωὴν αὐτὴ ἡ βρωμογυναῖκα; Καὶ ἔδω πρόκειται περὶ ζωῆς· περὶ θανάτου, ἂν ὁμιλήσῃ ἢ δὲν ὁμιλήσῃ, ὀλίγον μοι μέλει.

Ὑποθέσατε λοιπὸν ἓν 'Εθνος ὅλον πλήρες Γεωργίων. Ὑποθέσατε ἀκόμα ὅτι καὶ ἡ Γιωργούλης τοῦ 'Εθνους αὐτοῦ συλλογίζονται ὅπως τὰ ἄρσενικά ἡμίση των. Τί ἔχετε νὰ εἰπῇτε; 'Εθνος Συδαριτῶν. Μάλιστα, εἰμεθα, θὰ σᾶ; ἀπαντήσουν. Παρακάτου; — Παρακάτου... Τράβα τὸν δρόμου σου.

***

'Ἀλλ' ὅ,τι δὲν ἐννοοῦμεν εἶναι Κράτος 'Επικουρείον, εἶναι κυβέρνησις 'Επικουρείος, ἐν μέσῳ 'Εθνους χριστιανικωτάτου, ἀπαρνούμενου τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ, καὶ ἀκολουθοῦντος τὸν Σταυρόν.

Θέλετε εἰκόνα τινα τοῦ 'Εθνους αὐτοῦ; Ἄν κατέβαινεν ἀκόμη μίαν φορὰν ὁ Χριστὸς καὶ κατέλυεν ἐν 'Ελλάδι, θὰ ἐφώναζε μετὰ φωνὴν Στέντορος, ἰδοὺ ὁ λαὸς μου ὁ ἀληθινός. Ἄλλ' ἂν ἀνέβαινεν ὁ 'Επικούρος εἰς τὴν πατρίδν του γῆν, θὰ ἐψάλλε μετὰ φωνὴν βραχνὴν — ἐκ τῶν καταχρήσεων —: Ἐρρέτε κυνοδαίτοι. Ἡ πλειοψηφία τῶν 'Ελλήνων πιστεύομεν μετὰ σωστά μας εἰς ἄλλον κόσμον, εἰς μέλλουσαν ζωὴν ἢ βασιλείαν· περὶ τοῦ κόσμου αὐτοῦ ἔχομεν ἐν γέ-

ἔει ἀναφεστάτας ἰδέας· περὶ ἑνὸς ἐν τούτοις καὶ μόνου φαινόμεθα ὅλοι σύμφωνοι, ὅτι καὶ ἐκεῖ ὡς ἰδῶ θὰ εἶ-
μεν ἀνάγκην λεπτῶν, διὰ τοῦτο βλέπετε τὸν Σκουζέ
καὶ τὸν Βούρον τοκογλυφούντας μὲ τὴν ψυχὴν εἰς τὸ στό-
μα, καὶ μὲ τὸ στόμα πάλιν εἰς τὴν ψυχὴν τὴν ὁποῖαν δια-
κάνουν διὰ νὰ μὴν τοὺς φύγῃ — χωρὶς νὰ τὴν ἐξαργυρώ-
σουν.

Εἵμεθα ὁ κατ' ἐξοχὴν ἀσκητικὸς λαός. Πτωχοὶ καὶ
πλούσιοι πεθαίνουμε εἰς τὴν κακοζῶταν. Μὴν κυττάζετε
ὀλίγους Σουδαρίτας τῶν Ἀθηνῶν, σουδαρίζοντας τοὺς πλεί-
στους διὰ λογαριασμὸν τῶν δημοσίων χρημάτων. Ἀπο-
βλέψατε πρὸς τοὺς μεγάλους ὄγκους τῶν ἐπαρχιῶν· ἀπο-
βλέψατε καὶ πρὸς αὐτοὺς τοὺς μεγάλους ὄγκους τοῦ λαοῦ
τῆς πρωτεύουσας· εἰσελθετε εἰς τὰς οἰκογενεῖας τῶν οὔτε
τὰ ὑποζύγια τῶν ἀγρῶν δὲν ἐργάζονται τόσον ὅσον αἱ γυ-
ναῖκες τῶν ἀνθρώπων αὐτῶν· οἱ ἄνδρες τῶν ἐπίσης· γνω-
ρίζομεν ἐμπόρους ἀσθενούντας καὶ μὴ δαπανῶντας ἐν τού-
τοις ὀλίγα χρήματα χάριν τῆς υἱείας τῶν· διὰ τὰ 99 ἑκα-
τοστά τοῦ ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ ἡ τροφή δὲν εἶναι ἀπόλαυ-
σις, ἀλλὰ συντήρησις διὰ τοῦ ἀγρότου καὶ καταστροφή διὰ
τοὺς κατοίκους τῶν πόλεων. Μήπως ὁ γάμος εἶναι μαγι-
κὸν κἀνιστρον πλήρες ἀνθέων καὶ Μαΐων; Τούναντίον, ἀν
ὑπῆρχον ἡδοναὶ τινες πρὸ τοῦ γάμου, αὐταὶ ἐπέταξαν ἅμα
ἐσήμενεν ἡ ὥρα αὐτοῦ. Τὰ στέφανά του εἶναι τὰ τελευ-
ταῖα ἀνθη τὰ ὁποῖα βλέπει ἡ ἑλληνικὴ ἀνοιξίς. Τότε ἀρ-
χονται αἱ φροντίδες, αἱ δαπάναι, αἱ λύπαι, τὸ ζῦλον, τὰ
παιδιά. Ἡ σύζυγος ἢ εἶναι δυσειδής πρὸ τοῦ γάμου ἢ
γίνεται τέρας ἅμα τῷ πρώτῳ παιδίῳ. Θελητῶν μὴ ὑπαρ-
χόντων, ἀρχεται ἡ κακομοιρία ἥτις τελειώνει μὲ τὴν κατα-
στροφήν.

Ἀλλ' ἰδῶ δὲν θὰ σκιαγραφήσω τὸν ἑλληνικὸν βίον· ἐγὼ
τὸν νομίζω καὶ τὸν βλέπω μικρὸν ἀντίγραφον τῆς Κολά-
σεως· ἐάν δὲν συμφωνῇτε, ὁδηγήσατέ με νὰ εὕρωμεν τὸν
παράδεισον.

“

“Ὅ,τι λοιπὸν μᾶς ἐκπλήττει εἶναι ὅτι ἐν μέσῳ τοιούτων
ἔθους νηστεύοντος καὶ τὴν πεντάραν τοῦ ἀκόμα θύει καὶ
ἀπολαύει Κράτος ὅπερ εἶναι ἐν τῷ συνόλῳ τοῦ εἶδος Λου-
κούλου, εἶδος Ἀὸν Ζουάν, εἶδος ἀρσενικῆς Μανὸν Λεσκῶ,
εἶδος Σουδαρίτου, εἶδος Κροίσου, εἶδος Νέρωνος ἢ Καρακάλλα.
Διατί ζῇ τὸ κράτος αὐτό; Διὰ νὰ τρώγῃ. Τί τρώγει;
Τὰ δημόσια. “Ἔως πότε; “Ἔως ὅτου ἀντέχει ἡ φορολογικὴ
δύναμις τοῦ βοῦς λαοῦ.

Καὶ μόνον τρώγει; Πίνει ἀκόμα καλλίτερα. Ἡ πολυ-
φαγία τὸ κάμνει νὰ μὴ δύναται νὰ κινήθῃ.

Ἐτρόμαξε πρὸ δύο ἔτων νὰ πάγῃ εἰς τὸ Δομοκὸ ἐκ φό-
βου μὴ τοῦ ἔλθῃ ἀποπληξία· ἐγύρισε πίσω καὶ ἀνεπαύθη
δύο ἔτη ὁλόκληρα· ἔως ὅτου ἀνακτῆσαν δυνάμεις προχώ-
ρησεν ἐφέτος πάλιν ὡς τὸ Δημαρίδι, ἐξοδεῖσαν διὰ τὴν ἐξο-
χικὴν τοῦ αὐτῆν ἐκδρομὴν ἑκατομμύρια εἰς τροφὰς καὶ με-
ζέδες, διὰ τὸ κατόρθωμά του δὲ αὐτὸ ἐδέχθη καὶ δέχεται
ἀκόμα διὰ τοῦ ἀντιπροσώπου τοῦ ὑποστρατήγου Σούτσου
συγχαρητήρια! ὁ Χονδροκώστας θὰ ἐπήγαινε πεζὸς χωρὶς
συγχαρητήρια.

Ἡ πολυποσία πάλιν τὸν συγκρατεῖ εἰς διηνεκὴ ζάλην.
Ποῦ εἶναι; Εἰς τὰς Ἀθήνας ἢ εἰς τὴν Ζουλουλάνδην; Τὸ
ἀγνοεῖ. Τί ἔχουμε σήμερα; Τρίτην ἢ Παρασκευὴν; Ἡ Πα-
ρασκευὴν ἢ Τρίτην ἢ καὶ τὰς δύο μαζύ. Καὶ τί πολίτευμα
ἔχει; Πολίτευμα; Ἀναρχικόν. Ἀ! ὄχι! αὐταρχικόν. Ὅχι,
ὄχι, ἑτεραρχικόν, ὁ Ῥάδοβιτς, ὁ Κόρβετ. Οὔτε, οὔτε, τώρα
τὸ θυμήθηκα· συνταγματικόν· μάλιστα, σήμερα κάμαμε δικτῶ
συνταγματάρχας καὶ μὲ τὸν Πάνο τὸν Κολοκοτρώνη ἐννέα,
βάλε καὶ τὸν Χαδζῆ Πέτρον, τὸ ὅλον ἐπτά.—Καὶ ἀπὸ νό-
μους; Ὡμούς; Οὐ, πολὺ γερούς· ᾧ! βασιτῶ καλά. Σηκόνω,
φαντασθῆτε, ἡμῖσις δισεκατομμύριον χρέη. Μὲ βλέπετε ποῦ
σκύβω; Δὲν τὸ κάμνω ἀπὸ κούρασιν. Ὅχι, περιμένω νὰ
μοῦ φορτώσουν καὶ ἄλλα. Σηκόνω ἀκόμα τὸν Βελένδζαν μὲ

ΜΕΣΣΑΛΙΝΑ.

Παράδοξος τῇ ἀληθείᾳ ἦτο ἡ ἐποχὴ ἐκείνη. Ἡ Ῥώμη
εἶχε γηράσει. Κρυφία φαγέδαινα εἶχε μεταβάλλει εἰς σα-
πείαν τὴν ἀρχαίαν ρωμαϊκὴν εὐκλειαν, ἡ δὲ παλαιὰ τῶν
Κατωτέρων καὶ τῶν Γράκχων δημοκρατία λακκατηθεῖσα ὑπὸ
τὸ ἄρμα τοῦ θεοῦ Ἰουλίου ἀνηγέρθη πρὸς στιγμὴν διὰ τοῦ
ἐγχευριδίου τοῦ Βρούτου, καὶ συνετάφη μετ' αὐτοῦ ἐν Φι-
λίπποις.

Ὁ ἥλιος τῆς Ῥώμης, μεσουρανήσας ἐπὶ Αὐγούστου ἤρ-
χιζεν ἤδη ν' ἀποκλινῇ πρὸς τὴν δύσιν. Καὶ ναὶ μὲν ἡ Ῥώμη
ἐξεύγνυνεν ἔτι εἰς τὸ θριαμβικὸν ἄρμα αὐτῆς καὶ τοὺς Βρετ-
τανούς καὶ τοὺς Πάρθους, τὰ ξανθὰ τέκνα τοῦ Ἀρμινίου καὶ
τοὺς ἐδονοπροσώπους ἀπογόνους τοῦ Ἰουγούρθα, ἀλλ' ὁ σά-
ραξ τῆς ἀποσυνθέσεως εἶχεν ἀρχίσει νὰ κατατρώγῃ τὸν
ἐπίχρυσον θρόνον τῶν Καيسάρων.

Ἡ ἀνθρωπότης ἦτο ὑδροκέφαλος πράγματι, κατὰ τὴν
φράσιν τοῦ κ. Ἰακωβάτου, καὶ ὁ ἐγκέφαλος αὐτῆς, ἡ Ῥώμη,
ἐνόσει.

Ἐνόσει τὴν νόσον, ἣν καὶ ἡμεῖς νοσοῦμεν σήμερον, καὶ
ἥτις εἶνε ὁ περιοδικὸς πυρετὸς τῆς ἀνθρωπότητος, διότι καὶ
τότε αὕτη εὐρίσκετο εἰς παράλληλον περίπου θέσιν τῆς ἡ-
μετέρας.

Ἡύρισκετο εἰς τὸ μεταίχμιον δύο πολιτισμῶν, ἐνὸς ἀ-
πύκτου καὶ ἐνὸς ἐγκυμονουμένου. Πρὸς τὸν πρῶτον ἡσθά-
νετο ἀηδία, τὸν δεύτερον δὲν ἐνόει.

Ὁ λατινικὸς πολιτισμὸς, στρεβλώσις βίαια τοῦ ἀρχαίου
ἑλληνικοῦ, ἤτοιμαζετο νὰ καταρρεύσῃ. Εἰς ἀσήμερον ὑπῆκοος
ἐνὸς τῶν ἀσήμερων Ἀσιατῶν βασιλέων, τῶν ἀποζώντων διὰ
τῶν ψυχῶν τῆς ἐλεημοσύνης τῆς Ῥώμης, τοῦ Ἡρώδου, εἰς
ναζωραῖος θνήσκων ἐπὶ τοῦ σταυροῦ τῇ προσταγῇ τοῦ δι-
οικητοῦ τῆς Παλαιστίνης, ἐμελλε νὰ κατενέγκῃ τὸ coup-
de-grâce.

Πλὴν τὸν ἀρχαῖον κόσμον δὲν ἐφόνευσεν ὁ Χριστὸς ὁ-
στις ἦτο τὸ ὄργανον μόνον τῆς καταδίκης, ὅπως δὲν φο-
νεύει ὁ δῆμιος ἀλλ' ὁ νόμος. Ὁ κόσμος ἐκεῖνος περιείχε-
ν ἐν ἑαυτῷ τὰ στοιχεῖα τῆς ἀποσυνθέσεως, ὅπως περιέχει αὐ-
τὰ καὶ ὁ σημερινός, ὅπως θὰ τὰ περιέχῃ ὁ μέλλων.

Εἶνε τὸ ἱατρικὸν ἀξίωμα: per quā vivamus per ipsa
moriamur.

Ποῦ ἱστηρίζετο τὸ ἀρχαῖον καθεστὸς; Εἰς τὴν θρησκείαν;
Ἀλλ' οἱ Θεοὶ εἶχον ἀρχίσει νὰ γίνωνται καταγέλαστοι ἀπὸ
τῆς ἐποχῆς ἐτι τοῦ Ἀριστοφάνους. Εἰς τὴν φιλοσοφίαν;
Ἀλλὰ τίς ἐπίστευε τότε πλέον τὰ περὶ ἀθανασίας δόγμα-
τα, τίς ἐπίστευεν εἰς τὴν ἠθικὴν; Ὁ Κάτουλλος ἔλεγε τῇ
Λεσβίᾳ εἰς τὸ ἀγαπώμεθα· ὁ ἥλιος δύναται νὰ δῇ καὶ νὰ
ἀνατέλλῃ ἐκ νέου· ἡμῶν τὸ βραχὺ φῶς δὲν ἀβέσθη ἀπ᾿ ἐ-

δλην τὴν σχολὴν του, σηκώνω καὶ τὸν Κουμουνδούρο, μὲ δλην τὴν αὐλὴν του, ἐν ἀνάγκῃ μπορῶ νὰ σηκώσω καὶ τὸν Τρικούπη καὶ τὸν Δεληγιάννη. Θέλετε νὰ σηκώσω καὶ σὰς; Κοιτιάστε!

Παρατηρήσατε τὸ Κράτος αὐτὴν τὴν στιγμήν. Ἡ κεφαλή του βρεμβάζει εἰς τὰ δάση τῆς Δεκελείας· ὁ λαιμὸς του λούεται εἰς τὰ Μέθανα καὶ σκιάζεται ὑπὸ τὰς πορτοκαλλέας τοῦ Πόρου. Οἱ βρυχιόνες του—αὐτοὶ οἴτινες θὰ καταπέσουν μίαν ἡμέραν βαρεῖς ἐναντίον τῆς Τουρκίας καὶ θὰ τὴν κάμουν σκόνη, προχειρίζονται εἰς στρατηγούς, ὑποστρατήγους, ἀντισυνταγματάρχας καὶ διαφόρους ἄλλους ἄρχας, ἄξιοντες ὄχι μόνον αὖξιν τοῦ μισθοῦ των, ἀλλὰ καὶ αὖξιν τοῦ στρατοῦ, δηλαδὴ αὖξιν των δούλων των, διὰ νὰ ἄρχουν. Εἶναι καὶ αὐτὸ μία ἀπὸ τὰς ἀνάγκας των—τὴ ἄρχειν. Ὅταν δὲν ἄρχουν, ἀποθνήσκουν ἐξ ἀναρχίας. Καὶ εἰς τὸν στρατὸν χρειάζεται πειθαρχία. Παραδώσατε λοιπὸν τοὺς λαιμούς σας συμπολιταί μου· χρειάζονται διὰ τὴν πειθαρχίαν.

Καὶ τί γίνονται αἱ χεῖρες τοῦ τέρατος αὐτοῦ ὅπερ καλεῖται κράτος. Αἱ χεῖρες εἶνε οἱ ὑπάλληλοι; Μάλιστα. Λοιπὸν αἱ χεῖρες αὐταὶ—ἀπλούστατα—κλέπτουν. Τὸ σῶμα αὐτὸ ἔχει καὶ πόδας, ἐπὶ των ὁποίων στηρίζεται. Οἱ πόδες εἶναι οἱ βουλευταί, ἐπειδὴ καὶ ὁ ὀργανισμὸς τοῦ σώματος αὐτοῦ εἶναι κοινοβουλευτικὸς. Οἱ πόδες, κύριοί μου, αὐτοὶ τὸ ἥμισυ τοῦ ἔτους εἶναι εἰς πλήρη ἀκίνησίαν· τὸ ἄλλο ἥμισυ τοῦ χρόνου, ὃ μὲν εἰς ποῦς—ἢ συμπολίτευσις—κάμνει ἐν βῆμα πρὸς τὰ ἐμπρὸς καὶ ζητεῖ νὰ προχωρήσῃ· ὁ ἄλλος κάμνει ἐν βῆμα πρὸς τὰ ὀπίσω καὶ σταματᾷ· τὸ—σῶμα οὕτω—δηλαδὴ τὸ κράτος λαμβάνει θέσιν ἱερομάχου, ἀλλ' οὔτε ἕξος κρατεῖ εἰς χεῖρας, οὔτε ἀντίπαλον ἔχει ἐνώπιόν του· ἕως ὅτου κάμπτει τὴν σπονδυλικήν, λαμβάνει θέσιν κυνός, καταβιβάζει τὰς χεῖρας, καὶ μὲ τὰ δύο ἐμπρόσθια ἄκρα καὶ τῇ συνδρομῇ τοῦ τρίτου ἡθικοῦ ὀπι-

σθίου σύρει μεθ' ἑαυτοῦ καὶ τὸ τέταρτον ἀνθρώκιν καὶ κινεῖται ὅπως κινεῖται. Μὲ μόνον τὴν διαφορὰν ὅτι γίνεται τετράπουν.

***

* Ἄν εἰσέλθῃτε εἰς θυελλώδη τινα συνεδρίασιν καθ' ἣν θ' ἰκούσητε τοὺς κυρίους Βουλευτάς μυκωμένους, ὠρυόμενους, ὀγκανίζοντας, βρυχωμένους, μισουλίζοντας, κάκκαβίζοντας, θὰ ἐννοήσητε τὴν ἀλήθειαν τοῦ πράγματος.

***

Αὐτὴν τὴν στιγμήν τί συμβαίνει; Τὸ ἔθνος πονεῖ· τὸ κράτος ἀγάλλεται. Τὸ ἔθνος ἐργάζεται, τὸ Κράτος ληστεύει. Τὸ ἔθνος σκέπτεται περὶ μεγαλείου· τὸ Κράτος σκέπτεται περὶ προδοσίας. Τὸ ἔθνος ἐπιζητεῖ ἀνακούφισιν· τὸ Κράτος προετοιμάζει φόρους καὶ χρέη. Τὸ ἔθνος αἰσχύνεται διότι ὁ στρατὸς του εἰς οὐδὲν ἐχρησίμευσε· τὸ Κράτος δημιουργεῖ στρατηγούς καὶ οἱ στρατηγοὶ αὐτοὶ ἀλληλοσυγχαίρονται. Τὸ ἔθνος εὐχεται νὰ δεῖξῃ μέτωπον τηλαυγὲς εἰς τὰς νέας ἐπαρχίας· τὸ Κράτος ταῖς ἐπιδεικνύει τὸν νυκτικὸν σκούφον τοῦ κ. Παππαμιχαλοπούλου. Τὸ ἔθνος νηστεύει, τὸ Κράτος ἄγει ἀπόκρεμα.

***

Θέλετε νὰ μάθητε ἴσως καὶ τὰς αἰτίας τοῦ φαινομένου; Ἀναδράμετε εἰς μίαν ἄλλην προγενεστέραν μελέτην μας; *Τὰ δύο ἔθνη*. Τὸ ἐν εἰσθε σεῖς· τὸ ἄλλο εἶναι τὸ κράτος. Τὸ κράτος εἶναι ὁ κατακτητὴς· σεῖς οἱ κατακτηθέντες. Ἐκεῖνο ζητεῖ νὰ ἐξοντώσῃ σὰς· ὑμεῖς τοῦ ἀπαντᾶτε: Δεῦτε προσκυνήσωμεν καὶ προσπέσωμεν.

Μίαν ἡμέραν θὰ σηκωθῇτε τῆς κλίνης σας καὶ θὰ ἰδῇτε ὅτι κοιμάσθε ἐπὶ χώματος, ὑπαίθριοι καὶ γυμνοί· αἱ γυναῖκές σας, ἂν καλὰ τὸ εἶδος, θὰ ἔχουσιν ἤδη ἀπαχθῇ· ἂν

νυνύκτα ἀτελεύτητον ὀφείλομεν νὰ κοιμηθῶμεν. Ὁ Σενέκας, ὁ μέγας διδάσκαλος τῆς ἠθικῆς, συνέγραψε τὴν πρὸ τὴν σύγκλητον ἀπολογία τοῦ μητραλοῦ Νέρωνος!

Ὁ δισταγμὸς, ἡ δυσπιστία, ὁ σκεπτικισμὸς ὅπως λέγουν εἶχον εἰσδύσει εἰς τὴν καρδίαν πάντων, ἀκριβῶς ὅπως σήμερον. Δὲν εἶχε προηγηθῇ ὁ Δάρουιν καὶ ὁ Μόλεσσος, ἀλλ' εἶχε προηγηθῇ τῆς πρὸ τοῦ Αὐγούστου περιόδου ὁ Λουκρήτιος. Σήμερον τὰς πεποισθήσεις ἐκλόνισεν ἡ ἐπιστήμη. Τότε ἦτο τὸ ἀόριστον ἐκεῖνο αἶσθημα τῆς ἀμφιβολίας, τοῦ κόρου, τῆς ἀπογοητεύσεως, ὅπερ καταλαμβάνει τὴν ψυχὴν, ἅμα ὁ ἄνθρωπος φθάσῃ εἰς τοῦ ἐφικτοῦ τὰ ὅρια καὶ δὲ δύναται νὰ τὰ ὑπερβῇ. Ὁ ἄνθρωπος ἐνηγαλιζέτο τοῦ Ἑπικούρου τὴν φιλοσοφίαν καθὼς ἐναγκαλιζέται ἐταῖραν λυσιζωνον ὃ ἐν τῷ ἔρωτι παθὼν, ὅπως λησμονήσῃ, μᾶλλον ἢ ὅπως τρυφήσῃ. Καθεὶς ἐζήτει νὰ διέλθῃ ὅσον τὸ δυνατόν ἀνέτως καὶ εὐφροσύνως τὸν βίον, ἀλλ' εἰς ὅ,τι καὶ ἂν ἀπέκτα δὲν ἤρκειτο. Ὁ στωϊκώτερος δὲ τότε ἢ ἐπαίξε τὴν ζωὴν του εἰς τοὺς κύβους, ἢ ἀνέωγε τὰς φλέδας. Ὁ Κράτουλλος ἐψάλε τὴν Λεσβίαν, ὁ Τιβούλλος τὴν Δηλίαν, ὁ Ὀράτιος τὴν Λυδίαν καὶ τὴν αἰεὶ αἰεὶ *mediocritas*, ἀλλὰ τίς θὰ μὲ διαβεβαιώσῃ ὅτι ἐν τῷ στήθει αὐτῶν δὲν ὑπέκαιεν ἀκαίμητος ἡ φλόξ των ἀνεκπληρώτων πόθων; Ἐν τῇ νοσηρᾷ ἐκείνῃ καταστάσει τὰ αἰσθήματα δὲν εἶναι καθαρὰ καὶ συγκρατημένα, ὅπως εἰς πυρίσσοισιν κεφαλὴν αἱ ἰδέαι δὲν εἶνε

ταφεῖς καὶ διαυγεῖς. Κατὰ κορὸς ἡ ψυχὴ καὶ ἀνιώσα ἀποστρέφεται ὅ,τι κοινὸν καὶ σύννηδες, καὶ ζητεῖ τὴν ἀπόλαυσιν καὶ τὴν τρυφὴν ἐν τῷ καινοφανεῖ καὶ τῷ ἀήθει. Καὶ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ἐκρύβου καὶ ἐκδητημένου βίου ἐκεῖνου ἐγεννῶντο χαρακτῆρες, ἀλλόκοτος, κρᾶμα ἰδιοτήτων ἀντιθέτων.

Τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἠκεμασεν ἡ Βαλερία Μεσσαλίνα σύζυγος τοῦ Καίσαρος Τιβερίου Κλαυδίου Δρούσου. Ἡ βλακία του τὸν εἶχε προφυλάξει ἀπὸ τοῦ θανάτου, διαρκούσης τῆς βασιλείας τοῦ φοβεροῦ ἀνεψιοῦ του Καλλιγούλα. Καὶ τὴν ἡμέραν καθ' ἣν ὁ ἀπαίσιος οὗτος παράφρων ἐπιπτε νεκρὸς ὑπὸ τὸ ἐγχειρίδιον τοῦ χιλιάρχου Κασοίου Χαιρέα, οἱ Πραιτωριανοὶ ἀναζητοῦντες τοὺς φονεῖς εὗρον τὸν ἡλίθιον Κλαύδιον ἐντρομον, κρυπτόμενον ἐντὸς ἀποπάτου. Ἐκείθεν τὸν ἔσυραν καὶ... τὸν ἀνηγόρευσαν Καίσαρα!

Καὶ ἰδοὺ ὁποῖα σχέσις καὶ συγγένεια ὑπάρχει ἐνίοτε μεταξὺ τοῦ θρόνου καὶ τοῦ ἀποπάτου!

***

Ὅτε ἐνίοτε, περιπατῶν εἰς τὴν μαρμαρόστρωτον στοᾶν τοῦ ἐν Νεαπόλει μουσείου, ἐθεώμην τὴν ἐνθεν καὶ ἐνθεν μακρὰν σειρὰν ἀγαλμάτων καὶ προτομῶν καὶ ἐβλεπον παρελαύνοντας τὸν Ἰούλιον Καίσαρα, τὸν Ὀκταβιανὸν, τὸν Τιβερίον, Βρεττανικόν, τὸν Γερμανικόν, τὸν Γάϊον Καλλιγούλαν, τὴν Ἀγριππίναν, τὴν Μεσσαλίαν, καὶ τόσα ἄλλα διάσημα πρόσωπα τῆς στυγνῆς τῆς Αὐτοκρατο-

κακαί, θά σά; ὑποδεχθῶν μέ μυρολόγια· τὰ παιδιά σας θά πεινώσιν· οἰκίαν δὲν θά ἔχητε· ἐργασίαν οὔτε· πατρίδα οὔτε· τὸ πρῶτον ῥάκη θά χρησιμεύσῃ ὡς ἐνδυμα· ὁ πρῶτος κλὼν ὡς ῥάβδος· καὶ θά ἀπέλθῃτε ὅλοι ζητοῦντες τύχην καὶ ἄρτον· ἔθνος θά γίνωμεν ὅλοι περιηγητῶν· ἔθνος τυχοδιωκτῶν.

Ἐνῶ δ' ὁ γκος ὁ συμπαγὴς τὸ καλούμενον κράτος ὡς νὰ ἦτο κομήτης θά ἔχῃ ἤδη χαθῇ ἐκ τοῦ μέσου ὑμῶν· ἀλλὰ καὶ ὡς κομήτης· πάλιν θά ἔχῃ διαλυθῇ εἰς χίλια χρυσᾶ ἄστρα—χίλια χρυσᾶ ἄτομα τὰ ὅποια ἐχρύσωσαν οἱ ἰδρώτες καὶ ἡ βλακεία σας.

Καλεδάν.

Η ΕΠΑΝΟΔΟΣ

Ἀπαγγελθεῖσα προχθὲς ἐν τῷ Θεάτρῳ τῶν Ὀλυμπίων
Ὑ π ὁ

τοῦ κ. Σπυρ. Ταβουλάρη καὶ τῆς κ. Ἑλένης Κορτοπούλη.

ΓΙΑΝΝΗΣ

Καλῶς σὲ βρῆκα, Μάρω μου . . .

ΜΑΡΟΥΛΑ

Καλὲ τί βλέπω μπρός μου ;

Σὺ εἶσαι ὁ Γιαννάκης μου ὁ ἀγαπητικός μου ;

ΓΙΑΝΝΗΣ

Ναί, ὅλος κ' ὅλος, Μάρω μου . . .

ΜΑΡΟΥΛΑ

Πᾶ ! πᾶ ! δὲν τὸ πιστεύω.

Θαρρῶ πῶς βλέπω ὄνειρο . . .

ΓΙΑΝΝΗΣ

Καλὲ σοῦ χωρατεύω ;

Καὶ δὲν κυτᾶς πῶς στέκεται ἐμπρός σου κοτζᾶμ Γιάννης;

Κ' ἂν ἦσαι ἄπιστος Θωμᾶς, Μαρούλα μου, δὲν πιάνεις

τὴ μύτη μου, τῆς τρίχαις μου, τὸ χέρι, τὸ ποδάρι ;

ΜΑΡΟΥΛΑ

Ἄ ! ναί, σὺ εἶς ὁ Γιάννης μου, τὸ πρῶτο παλληκάρι !

Καὶ τώρα ἂς ἀνθίσουνε λουλούδια καὶ χορτάρια,

Κ' ἂς κελαδήσουνε γλυκὰ ἀηδόνια καὶ κανάρια.

ΓΙΑΝΝΗΣ

Ὅχι, δὲν θέλω ν' ἀκουσθῇ ἀηδὼν ἢ κανάρι,

Ἄς κελαδήσουν μοναχὰ τῆς Πλάκας οἱ γαιῶδροι.

Τραγούδια, δάφναις, στέφανα καὶ τίποτα δὲν θέλω . . .

Να ! πάρε τὴ γιγκέττα μου, τὴ ζώνη, τὸ καππέλο,

Πάρε με ὅλον, κόψε με καὶ κάμε με κομμάτια,

Ξερρίζωσέ μου τὰ μαλλιά καὶ βγάλε μου τὰ μάτια . . .

ΜΑΡΟΥΛΑ

Τί σοῦρθε ; . . μὴ σ' ἐκτύπησε ἡ ζίστη 'στὸ κεφάλι ;

ΓΙΑΝΝΗΣ

Ἔβλεγα νᾶλθω στρατηγὸς κ' ἦλθα σολντάτος πάλι.

Ἐπῆγα μέσ' στὸ Δημαρῖδ, Μαρούλα μου, μιὰ μέρα,

Κ' ἔσφαζα 'δῶ, ἔσφαζα 'κεῖ, ἔσφιζα παραπέρα . . .

ΜΑΡΟΥΛΑ

Χριστὸς μαζί σου . . .

ρίας ἐποχῆς, ἱστάμην ἐπὶ τινὰς στιγμὰς πρὸ τῆς προτομῆς τοῦ Κλαυδίου. Καὶ ὅτε παρετήρουν ἀτενῶς τὴν χαῖνον, ζωώδη, ἡλίθιον ἐκείνην μορφήν, καὶ ἐνεθυμούμην πόσον βαρὺ ἦτο τότε τῆς Αὐτοκρατορίας, δηλαδὴ τῆς κοσμοκρατορίας τὸ στέμμα, ἀνελογιζόμεν δ' ἐπίσης μὲ πόσα ἔτερα αἰχμηρὰ στέμματα τὸν ἔσπεφεν ἡ ἐπιβόητος σύζυγός του, ἐθαύμαζα πῶς ἡ σπονδυλικὴ του στήλη ἠδύνατο νὰ ὑποβαστάξῃ τὸ βάρος τοιαύτης καταφόρτου κεφαλῆς.

Οἷα ἄβυσσος ἡ γυνὴ ἐκείνη ! Δὲν ἦτο ἴσως ἐκτάκτου καλλονῆς—καθὰ τοῦλάχιστον δεικνύει ἡ προτομή της—ἀλλ' εἶον πῦρ λυγείας θά ἐνεφώλευεν εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐκείνους ! καὶ πῶς ἡ ἐρυθρὰ τῆς πορφύρας ἀντανάκλασις θο συνηντᾶτο ἐν ταῖς παρειαῖς αὐτῆς, ὅπου ἀπετυποῦντο ἄσμενα δούλων φιλήματα, μετὰ τῆς ἐσωτερικῆς φλογὸς τῆς ἀκολασίας ! Οἷον συρφετὸν ἄγενῃ ἔσφιγξεν ἐπὶ τὰ σφριγῶντα στήθη, ὅτε καταλείπουσα τὴν ἀγκάλην τοῦ τραυλίζοντος καὶ οἰνολήπτου Κλαυδίου μετέβαινε νύκτωρ εἰς τὴν Σουδοῦρραν—ἢ Σοδῶρραν, κατὰ τὴν μετάφρασιν—φέρουσα ἐπὶ κεφαλῇ τὴν κιτρίνην φενάκην τῆς ἐταίρας καὶ συνεχράτο τῷ πρῶτῳ τυχόντι, καὶ συνωργιάζε μετ' αὐτοῦ, κἂν δούλος ἦ, κἂν πατρίκιος, κἂν συγκλητικός, κἂν μονομάχος ! Εἰσῆρχετο ἀπτόητος ἐν ποτὶς χαμαιτυπείαις ὅπου συνανεμίγνυτο καὶ ἠδελφοῦτο ἐν βδελυρᾷ ἀσελγείᾳ μετὰ δούλων καὶ ἀπελευθέρων, μετὰ ἐταίρων καὶ ὀρχηστρίδων,

μετὰ κιναίδων, μετὰ μίμων, μετὰ προαγωγῶν, μετὰ μονομάχων καὶ πραιτωριανῶν, μετὰ τῶν περιτριμμάτων ἐν γένει τῶν τριόδων καὶ τοῦ Κίρκου ἡ ἀκόλαστος τῆς Ρώμης νεολαία. Εἰσῆρχετο ἐκεῖ ὅπου ἐπαλεῖτο ἡ σὰρξ, ὅπου ἐξεπορνεύετο τὸ φίλημα, ὅπου ἐβλάστανον ἔρωτες στυγεροὶ καὶ ἀνόσιοι, καὶ ὅπου πολλὰς ρέον τὸ αἷμα συνηνοῦτο κατὰ γῆς μετὰ τοῦ ἀφειδῶς χρομένου Φαλέρνου, καὶ παρίστατο μάρτυς σκηνῶν τοιούτων, δρῶσα μάλιστα καὶ πρωταγωνιστοῦσα ἐν τοῖς ὀργίοις, πρὸς ζημίαν τῶν ἄλλων ἐταίρων παραπονουμένων ἐπὶ τούτῳ, αὐτὴ, ἡ θεία σύζυγος τοῦ Καίσαρος, πρὸ τοῦ ἀγάλματος τοῦ ὁποίου ἐκυπτον παρίφοβοι οἱ δούλοι λαοί ! Καὶ προσέφερε δωρεὰν τὸ σῶμα ἐκεῖνο, διὰ τὸν καλλωπισμὸν τοῦ ὁποίου συνήγοντο καὶ ἐκομίζοντο εἰς Ῥώμην τὰ βαρυτιμότερα μῦρα τῆς Ἀσίας, εἰς τὴν κτηνώδη ὁρμὴν τοῦ ἐσχάτου τῶν θαμνῶν τῶν ἀπαισιῶν ἐκείνων καταγωγίων.

Ἵπῃρξαν πολλοὶ πρὸ αὐτῆς καὶ μετ' αὐτὴν ἐστεμμέναι ἐταῖραι. Καὶ κατὰ τοὺς νεωτέρους ἔτι χρόνους, ἐν τοῖς χρονικοῖς τινῶν τῶν αὐλῶν τῆς Εὐρώπης ἀπαντᾶσι παραπλήσια σκανδαλώδη ἐπεισόδια. Ἀλλὰ τὴν Μεσσαλίναν οὐδεμία γυνὴ ἠδυνήθη νὰ φθάσῃ, καὶ ἔμεινεν αὐτὴ μοναδικὸν φαινόμενον ἐν τοῦ ἔρωτος τῇ ἱστορίᾳ καὶ τῇ παθολογίᾳ. Οὐδεμία κατέρριψέ ποτε ἐντὸς τοῦ βορβόρου τὴν βασιλικὴν ἀλουργίδα μετὰ τοσοῦτου θράους καὶ μετὰ τοσαύτης ἀναι-